

Михаил Колцов

Иван Вадимович – человек на
НИВО

Иван Вадимович погребва свой колега

– Да вървим малко по-бавно. Обувките ми стискат, а има да бием доста път. Да... неприятна история. На първи, оня ден, дето се казва, бяхме заедно в комисията по себестойността. Доста нервничеше преди доклада – как се зарадва само, че всичко мина добре! Не е знаел, сиромашът, какво го чака подир две седмици... Кой е оня отпред, до ковчегата? Аха, това ли бил Кондаков? Като как е дошъл, по линия на президиума или персонално? Знаем се само по телефона, не бях го виждал лично. Пък млад... На тая възраст и вече член на президиума – не е зле... В последно време се пръкнаха някакви съвсем нови личности. Неизвестни личности. Говори се, че превеждали много свят от партийния апарат на стопанска работа. Идат все с големи претенции... Може би навреме си умря. В колегиума бяха почнали да го гледат много накриво... Търкания ли? С кого, с мене? Чистопробна лъжа. На мен никога не ми е пречил. Аз наистина бях потресен от смъртта му! Каква долна лъжа! Зная кой ви го е казал. Кругляковски ви го е казал. Не, недейте ме убеждава – ясно ми е, това е само Кругляковски. Не разбирам защо разпространява подобни слухове. Вие сте третият, от когото го чувам. Ще трябва да си поприказваме с него... В крематориума ли? Не, това ми е за трети път. Първия път, като умря един наш сътрудник, а после на погребението на Пьотр Борисович; вас тогава нямаше ли ви? Хубаво погребение беше. Маса народ, венци, музика, представител на президиума, знамена. На самия него, разбира се, му е все тая; той това не го видя... На моето няма да се събере толкова свят. Впрочем – зависи от организацията... Много зависи от отношението на колегите... Да, доста красиво! Особено моментът, когато ковчегът бавно се спуска надолу. А в мазето, при пещите, през онова прозорче ходили ли сте да гледате? И аз не съм. Не разбирам какво намират в тия зрелища. Казват, че трупът се гърчел... Разправяха ми наскоро, че някакви простаци накарали жената на един отговорен другар да надникне през прозорчето. Да се полюбува, тъй да се каже, на мъжа си. То се знае – припадък. Идиоти!.., Аз по принцип не вземам жена си на никакви погребения. Това не е за жени. Още повече баща ѝ е вече на години... Да, тъй е, живееш, работиш, трепеш се, а накрая – хайде, моля, в сандъка и те откарват. По планов ред. Както казват по опашките: „Кой е последен, аз съм след вас...“ Бих искал само да ми дойде така, изведнъж. Някаква железопътна катастрофа и хайде... Това

е балдъза му. Бива си я женичката, нали? Мъжът ѝ работи в някакво външно търговско представителство или нещо от този род, затова е така издокарана. Напомнете ми после да ви разкажа вица за двамата евреи, дето отишли при Калинин. Контрареволуционно, но много смешно. Интересно кой ли ги измисля тия вицове?... Не, сега е неудобно, ще направя впечатление. По-добре на връщане... Казват, че отдавна имал разширено сърце. Не се пазеше и ето го резултата. С мене ще стане същото... Не, нямам никакви особени оплаквания, но понякога, като сме в компания, изведнъж почват страшно да ме сърбят ръцете. Нещо невероятно! Наскоро ми се случи в театъра, просто щях да стана и да си изляза по средата на действието. Но после веднага ми мина. Лекарите ли – можеш ли да им разбереш нещо на лекарите! Професор Сегалович ми казва: гледайте да не се чешете, това е чисто нервно. Какво значи чисто нервно – нали трябва да зная накъде води това, какво ме заплашва! Аз не държа на личното си здраве, но нали съм частица от нещо, нали цяло учреждение ми е на главата! Питам го каква диета да спазвам, какво да ям, какво да не ям. Казва ми: „Това няма никакво значение.“ За тях нищо няма значение! Това са двете най-нелепи професии – лекарите и еркаистите¹. Длъжни са да ни предпазват от болестите, а те ги използват, за да ни мъчат. Добре, че самият аз си спазвам известен режим. Пазя си почивните дни, след работа – топла вода. И после, един съвет от мене: никакво пушене преди ядене. Това е много важно! Тази година мисля по-раничко да си взема отпуската. Вие къде ще ходите? Не, аз пак ще поема към Южния бряг. Непременно ми напомнете да ви разкажа вица за трите дами на плажа... Да, жалко, жалко... Най-важното, че беше много святно момче. Никой не е видял лошо от него. Нямаше го у него, знаете ли, това заяждане, този стремеж да трупа капитал на чужд гръб. На негово място ли? Не знам... Официално не знам, но строго под секрет мога да ви кажа – Свенцянский. Вече е решено. Да... аз също бях поразен. Дори малко сгафих. Поздравих Мятников с новата длъжност. И главното – Мятников не опроверга. Мълчи и се усмихва... Всичко се обърна в последния момент. Били поискали, казват, здрава оперативна фигура за непосредствено практическо ръководство. Зер не можеше да сложат на Мятников един заместник специално по практическата работа. Тъй или иначе, Мятников е фигура... Вие имате ли нещо предвидено за други ден? Тогава непременно ще дойдете у дома... Ами нищо

1. Еркаист – инспектор от Работническо-селската инспекция – върховен орган на партиен и държавен контрол, съществувал до 1936 г. – Б. пр.

особено, просто тъй, събираме се по другарски. Не сме полели още новото жилище, та по тоя случай... Беше насрочено за днеска, ама го отложихме, заради погребението. Неудобно е все пак. Някой ще се изпусне и веднага ще тръгне: намерили кога да правят гуляи... Може да дойдете и по-късничко... Ще бъдем все свои хора. Сергей Соломонович обеща да намине., Много свят разпращат по политотделите²... Аз също с удоволствие бих заминал, но не ме вземат по здравословни причини. Само като им показах медицинското, един поглед само, не го четоха даже до края и край на приказките. Съжалявам дори, че им носих такъв документ. Тия обувки ще ме довършат днеска! Я по-бавно, да поизостанем малко. Отзад върви колата ми. Ще си починем малко, а пред крематориума отново ще тръгнем с бодра стъпка.

2. Има се пред вид изпращане на отговорни работници от градовете в политотделите на МТС по време на колективизацията. – Б. пр.

Иван Вади́мович на огневата линия

– Другари, слушах изказванията ви извънредно внимателно. Ако това, разбира се, могат да се нарекат изказвания... Слушах и едва не заспах. Да, другари, едва не заспах! Питам ви: защо са пак тия безкрайни разсъждения за суровините, за горивото, за работната сила, за тарифите? От всички тия разсъждения става ясно само едно. Лазаревската фабрика не си е изпълнила плана. Не го е – изпълнила и туй то. Не го е изпълнила с четиридесет и шест на сто. Това е то основният факт! Това е – основният – факт. Какъв е смисълът на този факт? Тук в управлението сме се събрали все възрастни хора. И аз, другари, няма да се занимавам пред вас с демагогия. Няма да ви опявам, че работниците имат престои без нашата продукция... Че селските всестранки ни отправят ням укор от празните си рафтове... Че не сме изпълнили поръчката за Червената армия, за нашите доблестни бойци, и тъй нататък... Вие сте хора възрастни, няма защо да ви губя времето с тия общоизвестни неща. Но ще ви кажа друго. Четиридесет и шест на сто неизпълнение – знаете ли какво значи това? Ами че вие не четете вестниците! Вие, другари, сте затънали в тинята на всекидневната текучка! Аз обаче следя политиката. Аз чета вестниците и мога да ви съобщя: за единадесет на сто неизпълнение „Главснабстрой“ получи четири строги мъмрения. За единадесет на сто! А нашето колко беше? За двадесет на сто неизпълнение стъкло-силикатния комбинат целия го разгониха! В „Съюзтанетснаб“ председателят е снет със строго мъмрене, завеждащ производството и неговият заместник са изключени от партията! В „Русглинофаянс“ само за три процента цялото управление остана без отпуски! В обединение „Твърди метали“ един е изключен, четирима са снети, на двама е забранено да заемат отговорни длъжности. Какво? Правилно: Антон Фридрихович ме допълва: пак там е разпуснато бюро на партийната ядка и се предприема извънпланова чистка на апарата. Извън-планова чистка, другари! Из-вън-пла-но-ва чист-ка! В „Маслопродуктпром“ трима членове на управата са отстранени от длъжност и са предадени на прокурора, заместник-председателят е снет, председателят е освободен поради преминаване на друга работа... Абе какъв „Маслопром“! Цели наркомати ги шамаросват, че дим се вдига – четете какво пише във вестниците. Та с нас ли ще се церемонят, така ли си мислите? Няма да се церемонят! Няма. И какво ни се предлага тука? Да сме сменели нашия пълномощник в

завода? Да сме издействували повече суровини? Да сме увеличили премиите? Да сме назначили нов директор? Да сме окачели червени и черни табла? Наивни работи, другари. Смешни работи! Безкрайно смешни и наивни. Защо да си затваряме очите? Нека някой от присъстващите гарантира, че по този начин до края на тримесечието фабриката ще се измъкне от изоставането поне наполовина! Никой от нас не може да даде такава гаранция. Положението е тежко. Всички полумерки ще бъдат късогледство, двойно по-опасно... Трябва да се действа решително, омоло и при това далновидно. Какво предлагам аз? Превръщаме, преименуваме, с една дума, преобразуваме Лазаревската фабрика в комбинат. Да, в комбинат и дори, ако искате, в тръст. Какво? Че защо не? По места има и по-малки тръстове. Преобразуваме я в тръст от областен мащаб. Олга Максимовна, потърсете в архивата, там някъде трябва да го има писмото на Ивановския областен комитет. Някъде от началото на миналата година. Тогава те ни молеха да предадем Лазаревка в подчинение на областта. Тогава ние категорично отказахме. А сега – сега ние категорично си даваме съгласието. Какво? Аз не ви прекъсвах, благоволяте и вие да изслушате председателя си, без да го прекъсвате. Превръщаме фабриката в областен тръст. Незабавно отзоваваме пълномощника си – да не се бърка в работата на местната организация, да не ѝ се пречка. Предоставяме на областния комитет да постави нов директор или да остави стария. Това си е тяхна работа, те да си посят отговорността! А, най-важното, незабавно изваждаме Лазаревка от нашия централизиран промфинплан. И по този начин, както сигурно се сещате, моментално променяме процента на изпълнението!... Да отделим болното от здравето – това е то смисълът па мероприятиято! Нека здравето си отговаря за здравето, а болното – за болното! Изрязваме загнилата част от организацията, като ѝ даваме възможност или да умре, или да оздравее в условията на една своевременна изолация... Нека областният комитет си ръководи фабриката, нека да я насочва с всички достъпни нему методи на въздействие. Да изключва хората от партията, ако ще на парчета да ги прави. Ние какво общо имаме с това?! Нали фабриката не е в Москва... Това трябва да се направи още сега, незабавно, в същия този миг. Да се прояви максимум оперативност. До края на тримесечието остават пет седмици. Нека, като почнат да разглеждат резултатите за тримесечието, ние отдавна да сме застанали настрана... Какво? Не е хитро, а мъдро, драги другари! Акъл се иска да имаш! А-къл! Трябва да ти сече пипето. Без това пипе отдавна да сме отишли по дяволите и аз, и вие!

Иван Вадимович обича литературата

– Шолохов ли? Четох, разбира се. Не всичко, но четох. Не помня какво точно, но четох. Че „Тихият Дон“ от него ли беше?

Четох, може ли. Собствено казано, попрегледах го. Тъй, попрелистих... Не стига, знаете, времето да четеш ред по ред. А според мен и не е нужно. На мен лично ми е достатъчно един поглед на страницата, за да схвана основния смисъл. Това съм си го създал от четене на докладни записки. Но, общо взето, колко слабо пишат, а? Няма го, знаете, она пламък. Дълбочина няма... Не мога да разбера защо. Защото, ако знаете само какви условия им се дават! Хонорари, почивни станции, творчески отпуски, командировки. При това никаква отговорност, никакъв промфинплан. На мен за половин година да ми го дадеха това, какво ли нямаше да изпонапиша! Дарба ли? Какво значи – дарба! Щом партията те е поставила на даден сектор, по литературната част, щом са ти дали възможност да работиш без ревизии и обследвания, без това опъване на нервите – кажи едно голямо благодаря и сядай да пишеш роман! Виж, безпартийният наистина трябва да има талант. Макар че партията и на него му помага... Фадеев ли? Кой Фадеев, ленинградският ли? Един ли бил само? Не бяха ли двама... Изобщо бамбашка хора. Разпилени хора, ама съвсем... Веднъж – още Маяковски го имаше – реших да поръчам стихове по случай годишнината от сливането на „Главпорцеланфарфор“ и „Съюз-глинпродуктнаб“. Вдигам телефона, търся Маяковски. „Замина за шест седмици.“ Питам кой го замества. Отговарят ми – никой. Какво значи – никой?! Заминал си човекът за месец и половина и не си оставил заместник... Или си мисли, че е незаменим? У нас няма незаменими хора! После още два пъти се обаждах – посред бял ден го търся, а телефонът му не отговаря. Тъй де, застрелял се бил. Това са едни, дето винаги да си нащрек с тях... Тия дни, като бях в Моссъвета, пристига един от тях и моли, представете си, да му се даде вила. Как се държаха с него! „За съжаление в момента не разполагаме с вили! За съжаление ще трябва да се отнесете към вилния тръст...“ Защо „за съжаление“, питам аз, като го отпратиха? Да не би да не може да си купи вила чрез „Торгсин“³? Не ги ли знам, червиви са от пари!... Изданията „Академия“⁴ ли? До едно ги вземам – каква култура, нали! Луксозна подвързия, златни

3. Торгсин – Торговля с иностранцами В магазините на Торгсин е можело да се купуват стоки само срещу злато, скъпоценности, златни рубли и чуждестранна валута. – Б. пр.

букви... Казват, че имало специални номерирани екземпляри, подвързани с шевро или шагренова кожа, нещо от този род. Екстра книжлета! „Златният пръч на Апулей“⁵ ли беше или нещо подобно, каква прелест! Или да вземем Бокачо. Това е то майстор на словото! Умеят хората да ти поднесат и срамотийката, ама тъй тънко, тъй културно, че дума не можеш им каза... „Железният поток“ ли? Разбира се. Още преди революцията, като гимназист съм го чел.⁶ Това е една от книгите, които са ме формирали политически.

4. Става дума за издаваната по инициатива на Максим Горки поредица от най-големите световни автори. – Б. пр.

5. Колцов пародира – „Златният пръч на Апулей“ вместо „Златото магаре“ от Апулей. – Б. пр.

6. „Железният поток“ на Серафимович третира събития от гражданската война и е издаден през 1926 г. Иван Вадимович естествено не може да го е чел преди революцията. – Б. пр.

Иван Вадимович посреща гости

– Хайде и вие сега! Не, наистина, не разбирам за къде сте се разбързали?! Я да поостанехте, а? Пьотр Илич, ама ги си виновен за всичко: „Ще ставам рано. Ще ставам рано“ И всички се повлякоха подире ти. В края на краищата можехме да пратим Пьотр Илич да си спи, а ние да поседим още малко. Ще сложим пак чая. И мезета останаха, водка, две бутилки Абрамчо-Дюрсо⁷. Само вишновката свърши. Никита ѝ видя сметката. Гледай го ти него, нашия Никита! На работа е такъв суров, а какъв нежен флирт изкара с вишновката. Какво значи комсомолската енергия! Ама ти не се смушвай, Никита, и тази хубава! Тъкмо тъй трябва – решително, без церемонии. Жалко, че Сергей Соломонович си отиде рано – щяхме да го помолим да основе специален отдел за вишновка. И за завеждащ – нашият Никита! Позволете да ви намеря балтончето... Не, не, как да нямамо нужда! Ние сме, дето се казва, домакините, вие сте ни гости. Анюта! Не чуваш ли? Иля Григориевич ти казва „довиждане“. Капнала ли била? Кой? Анюта? Хубава работа! Моята Ана Николаевна е бойка натура, жена, дето се казва, и половина! Не капва тя толкова лесно. Какво? Хайде тогава на бас: идвайте всеки ден. У нас, макар и да е простичко, Ана Николаевна винаги ще намери за вас и хапване и пийване, и милувка... Не бе, Анютка, аз в преносен смисъл го казвам. Твоята целомъдреност е във всяко подозрение. Макар че какво току ти шепнеше Жертунов в кошето? Водка ли искал? Знаем ги ние тия! Жертунов, казвай направо, какво искаше от законната ми съпруга?! Вижте го бе! Идва на гости, възползува се от доверието на домакина и, може да се каже, съблазнява жена му... Не, другари, сериозно ви казвам, идвайте по-често. Сега вече знаете пътя, пък ние винаги ще държим резерв от вишновка за Никитушка... Всичко хубаво, Антон Фридрихович! Иля Григориевич, на-минавайте! Ако долу е затворена вратата – почукайте на нашия цербер, вляво. Всичко хубаво, всичко най-хубаво! Пак заповядайте, непременно! И по-често. Всичко... Уф-ф-ф! Изморих се. Брей, че се заседяха! Колко е часът? Три и половина? Добре, че Пьотр Илич се сети да отведе цялата банда със себе си. Ония щяха да седят до осем. Отдолу идваха вече два пъти, щели да се оплачат на коменданта... Какви са тия хора, дето толкова не разбират, че всичко си има граници! Хайде да лягаме – утре искам напук на всички да подрания в службата...

7. Става дума за вино от известната кримска изба „Абрау-Дюрсо“. – Б. пр.

Е, какво ще кажеш? Според мен мина съвсем нормално. Свенцянский остана много доволен. Каза на Антон Фридрихович, че би поседял още, ако не трябвало да се готви за доклад. Разбира се, той си тръгна повече за фасон... Излиза, че спокойно сме можели да поканим и жена му. Тя, разбира се, си има свой кръг, но с удоволствие би дошла. Страшна жена била, разправят... Яденето беше таман. Ти излезе права, мен все ме беше страх, че няма да стигне. Знаеш ли колко хитро постъпиха Пиримови? На неговата четиридесетгодишна жена му накупи на пазара свински крака, свински глава и прочие боклуци, при-готви няколко легена най-обикновена пача и на всички много им хареса... Не, зер казах, че беше лошо организирано? Много, много мило излезе. Особено винегрета⁸ – дойде като по поръчка. Да видят, че това е домашна кухня, а не като у Морфееви, дето наеха келнери и прибори – със същия успех можеха да ни заведат в ресторант... Е, свърши се, слава богу! Сега чак до май никакви гости. Не можеше да не поканим. Цяла зима ходихме по гости, ядохме, пихме – трябваше и ние да се отсраим... Отсраихме се – и точка. Ако вземем да каним по-често, ще почнат приказки: откъдетия пари?! Какво ще кажеш за това пале, Ни-китка? Оля целия коридор, кучият му син. Не може да носи... Защо съм го поканил ли? Защото трябваше! Ти, Анютка, си напълно лишена от политически нюх. Разбери, че Никитка е секретар на комсомолската ядка. Досега все току ги дрънкаше за семейственост и прочие подобни. Сега само да е посмял да се обади. По същите съображения поканих и Жертунов, и Карасевич... Ама че мръсник е тоя Карасевич! Държи се, като че ли ми е направил услуга, дето е дошъл. А после, като видя, че и Свенцянский е тука, че и Свенцянский пие – изведнъж омекна. Хитро човече. А Саломея Марковна – видя ли я как се беше вторачила в плочите си? „Внимавайте да не се счупят, само да не се счупят, че в Москва вече ги няма!“ Същинска змия. А като ни вземаше назаем сервиза, не я беше страх, че ще се счупи. Нека Дуняша разтреби масата. Между впрочем кой я е научил да прибира чиниите, преди хората да са си дояли? Човекът още яде, а тя вдига! И друго – какви ги дрънкаше майка ти на Жертунов?... Барем хиляда пъти съм казвал – да не приказва с гостите! Или да си мълчи, или да върви да спи у Надя. Сигурно пак го е баламосвала как тя е посрещала гости на времето. Разбери, че хората винаги мислят за лошото! Той ще й се усмихва, ще й кима, а после ще изключарствува за еснафската

8. Винегрет – традиционна руска салата, която се приготвя от варени картофи, варено цвекло, кисели краставички и други зеленчуци. – Б. пр.

среда... Добре, да не спорим, това е старо като света. Забеляза ли как Пьотр Илич си пъхаше мандарини в джоба? Отначало ми беше просто смешно. Но после на Свенцянки много му се дояде мандарина, а все нямаше и Пьотр Илич седи до него – идеше ми да се Пукна от яд, едва се сдържах. Каниш ги на гости, от душа ги каниш, като другар. А те ти задигат мандарините, сякаш че е държавно!...

Иван Вадимович разпределя

– Не, сега пък аз моля да не ме прекъсват! Пак повтарям: към всичко трябва да се подхожда с подход. Без подход доникъде няма да стигнете. Значи, така: Кудряшевската фабрика изпраща първите четиридесет сервиза фина керамика, така ли? Добре. Модели на новото производство, така ли? Много добре. Те са фина изработени, така ли? Отлично. Вие искате да ги разпределите? Прекрасно. И сте направили план за разпределението? Мерси. Чухме го тоя план. За никъде не е. Ама за никъ-де! Десет сервиза – на „Всанархран“, пет – на „Воскоопхран“, осем – за РСФСР, четири – за Украйна, по три – за Белорусия и Закавказието, по един – за Узбекистан... По два сервиза на всеки ЦК на профсъюзите за премиране на най-добрите столове на ударниците... Що за рутина! Що за скука, що за глупост! Може ли да се замазват по такъв начин въпросите? Кои ударници, кои столове ще премират с тия сервизи, питам ви аз? Питам!... Самите вие казвате: всеки сервиз се състои от дванадесет чаши, дванадесет чинийки, чайник, каничка за мляко, захарница и ваничка. Къде е тоя стол, дето ще му стигнат дванадесет чаши? Кой е тоя ударник, дето може да покани на масата си дванадесет души? Вие не познавате работническата класа, това ще ви кажа аз. За цяло учреждение вашият сервиз е малък, а за отделния трудещ се – твърде голям. Подобни предмети не се разпределят така. Чудно ми е все пак: три години сте вече под мое ръководство и никак не израствате в работата. Всичко трябва да се прави с оглед на максимална ефективност. Разберете го – да разпределяш, значи да отчиташ. Да разпределяш, значи да отчиташ всички ония моменти, които следва да се отчитат при гореказаното. Тоест при разпределението. Ясно ли е? Да подходим конкретно: какво представлява фината керамика? Това е преди всичко каолин. Така. Кой е председател на „Каолинпродснаб“? Правилно, Петухов. Значи, пишете: на разположение на другаря Петухов, за разпределение по негово лично усмотрение – пет сервиза. Да знае, да чувствава защо ни го дава тоя каолин, за какво ни го дава... Поточно не пет, а осем. По-точно – шест. Записахте ли шест? Колко останаха? Тридесет и четири. Добре. Какво е по-нататък фината керамика? Гориво. Пишете: осем сервиза персонално за ръководителите на организациите за снабдяване с гориво по указания на Пьотр Илич. Сега иде комитетът по регулиране на керамичните суровини. Сложете на комитета четири парчета. На зампредседателя, на

двама члена на президиума и на началник-канцеларията, че да не ни разтакат писмата. На председателя ли? Че той не се весва там, той е по съвместителство... Хайде, сложете на „Съюзкомкерамсуров“ всичко пет сервиза. Караме по-нататък... Какво? Браво, Жертунов винаги мисли практически: заделяме два сервиза за „Силикатбанк“. Какво? Каква общественост? А, пресата ли? Правилно. Здрав подход. Отбележете: на редакцията на вестник „За порцеланизация“ – два, не, три сервиза. Един за самата редакция, другият лично на Плешаков, третият – лично на Окачурян... И да се изгравира нещо. „На бойците на самокритиката на глино-порцелановия фронт“ или нещо в тоя дух... На „Червен грънчар“ ли? Няма да умрат без сервиз. Профсъюзно списанийце, голяма работа... Ама хайде, отсипете му там едно парче... Колко останаха? Само петнадесет сервиза?! Че къде се дянаха другите?! Просто се изнизват между пръстите!... На кого, на мен ли? Лично на мене – сервиз?! Вие сте полудели. Откъде накъде на мене? За какъв дявол са ми притрябвали тия чирепи!... Не, дума да не става... И защо само на мен? Анибон Фредринович например е човек с тежко семейство, той се нуждае повече от мен. Изобщо всички членове на управата. Добре, да запишем тогава шест парчета за уппавата. И себе си, Олга Максимовна, стенографирайте и себе си, седма. Вие сте работещ член на нашия колектив, вие с вашата секретарска работа носите твърде големи отговорности, за да ви смятаме за техническо средство... Колко останаха? Осем ли? Да... малко е. А не е ли по-добре, другари, не е ли по-добре, за да избегнем всички тия клюки за самоснабдяването... Не е ли по-добре да пожертвуваме още два? За ядката и профкомитета. Олга Максимовна, запишете – два. Дайте им с еднакви шарки, та да не се изпокарат. Така... А шест сервиза оставете за резерв. Знае ли човек какво може да се случи. Я дойде някоя комисия да ни обследва, я нечий юбилей, я сме поели шефство... Да стоят, не бива да пилеем ценната продукция!...

Иван Вадимович с лице към потомството

– Защо затваряш в скоби целия много-член? Хикс квадрат плюс две а-хикс, минус осем а-квадрат... Какво? Казвам ти: делиш най-големия член на делимото на най-големия член на делителя... Да. Първият член на частното умножаваш на делителя и... Чакай... И изваждаш делимото от произведението. Тоест обратното: вадиш произведението от делимото. Какво ти казах? Точно така! От делимото. В дадения случай най-големия член на остатъка не се дели на най-големия член на делителя... Хм... така. Какъв е отговорът? Цяло число ли? Без дроби? Не, тук има нещо объркано. Може и в сборника ти да има грешка. Опитай да разделиш още веднъж, Петка. Аз бих ти го разделил, но нямам нито минута свободно време. Ей сега ще надуют отдолу клаксона, ще дойдат да ме вземат за заседание... Изобщо ти не бива да капризничиш, Петя. Вашето сега не с училище, а курорт. Ти да беше видял нашето, царското училище! Какъв кошмар, какъв ужас!... Вие сега само дето не заплювате учителите си. А в наше време от учителя се бояха! Същински тирани бяха, Петя... Ние им викахме халдейци. Кой ви предава например на вас по математика – сигурно ще е някой смотаняк със закърпена рубашка и сто рубли заплата, дето часове виси по опашките... А ти си представи само нашия: Николай Аристархович Шмигелски – статски съветник, син мундир, златни очила, брадата му напарфюмирана! Ами че той, мръсникът му неден, в неделя ходеше с шпага – ние, момчетата, просто примирахме. Такъв като те извади на дъската да обясняваш бинома на Нютон, се чувствуваш, че си на държавна служба! Или отец Олеандров, по закон божи – ама че мръсен тип беше! Лилавото расо приятно шумоли, брадата му – и неговата парфюмирана, гласът му кадифен... При тоя кучи син аз по катехизис винаги бях пръв... Не, това е една такава книжка, съчинение на митрополит Филарет. Християнската догма и морал в сбита форма, недопускаща двусмислици и тълкувания. Ужасна щуротия – досега го помня наизуст!... Аз, Пеша, въпреки тежките условия на царското училище, във всички класове бях пръв ученик и завърших гимназията със златен медал. Това ми даде културен багаж за революцията и сега – за съзидателен труд. И ти трябва по-здравно да се хванеш за учението. „Буик“ ли? Какъв „Буик“? Защо съм нямал „Буик“ ли? Какъв е тоя навик да прескачаш от едно нещо на друго? Че защо ми е на мене „Буик“! Да не би да ми е лоша колата? Витка ли? Че какво, като се

е хвалил. Баща му на Витка е член на президиума, на тях им дадоха за президиума четири нови буика... Аз ли защо не съм член на президиума? Ами не съм, защото не съм. Ти, Петка, си още малък да ги знаеш тия работи. Ще му дойде времето – и аз ще стана член на президиума... На буика ли те викал да се возите? Да не си посмял, чуваш ли, забранявам ти. Няма да се натрапваш. Баща му на Витка ще се разсърди, а аз не искам да си разваляме отношенията заради тебе. Ама баща му ли те е викал да се повозиш? От тебе човек нищо не може да разбере! Кой те е викал – Витка или баща му? И не си чопли носа! Аз му приказвам, а той си наврял цялата ръка в носа. Та така ти рече, а: „Елате двамата да ви повозя“? Непременно иди! А друго какво ти каза? За мене не пита ли? Ама хич, хич не попита? Впрочем това е хубаво. А ти какво му каза? Хич пък нищо да не си казал? Да не си ням? Бащата на твой другар разговаря с тебе, а ти да мълчиш като пън. Я си спомни, може да си казал нещо? За кое жилище?... Хем така му рече: „Вашата къща не струва, нашата е много по-хубава.“ Идиот! Кой те е учил да говориш така?! Защо плещещ, каквото ти дойде, и създаваш неправилно впечатление за мен? Анюта, чуваш ли какви ги е приказвал нашият синковец?! Не, засяга те, и още как! Детето става дегенерат, какви ли не ги изгърсва в очите на хората – това трябва да те засяга! По цял ден се трепя, глава не вдигам от работа, сън не ме хваща – кроя как по-добре да ви наредя, и собствените ти деца ти нанасят удар в гърба в собствената ти къща! Искам от тебе да отделиш един час за Петка, да седнеш с него и елементарно да му обясниш какво да говори и какво не, ако обича баща си и държи на семейството. Не, по-добре аз ще му обясня, понякога на теб акълът ти е колкото на Петка. Кога каза, че ще ви вози?... Добре, значи, тогава ще седнем ние с тебе и хубавичко ще си поговорим. Не си малък вече, трябва да помагаш на баща си в някои работи.

Иван Вадимович разказва една случка

– Кой, аз ли? Сънували сте. В Камерния театър ли? Аз изобщо не ходя там. Не знам даже къде се намира! Кога било?... В края на март не може да съм имал нито една свободна вечер. Ръководя кръжок, заключителни занятия. А по служебна линия – приключване на годишния отчет. Просто физически не съм могъл да бъда там... На две крачки от мен ли? Или сте се припознали, или просто ме баламосвате. Да, знаем ги тия номера... Пред вас в бюфета? Да съм седял? Миньонче ли? Аз, ако изобщо дойде дотам... съм по високите. Моят глас ли? Сигурно сте били пийнал. Аз да съм казал „изпитайте силите ми“? Вярва ли ви се аз да говоря подобни пошлости?! Хайде, хайде, вървете да баламосвате някой друг. Може би е бил двойник... Хубаво де... ще ви кажа. Но свършено сериозно ви моля: пълно мълчание. Никому нито гък. Ни-ко-му! За вас е шега, а на мен може да ми излезе през носа... Аз и без това смятах да го споделя с вас... Но ви умолявам: нито гък. Тя ли? За нищо на света няма да се раздрънка. В това отношение тя е много мила жена; дума не излиза от нея. Просто няма да е в неин интерес... Да, на откритото събрание на ядката. Тя вече втора година била работила в плановия отдел – дето е на другата улица. Изтъпани се някакъв глупак – защо за разлика от другите шофьори Ковзюков получавал допълнителна отпускат и хранителни продукти с бележка? Защото, видите ли, ми бил шофьор... Аз мълча и чакам някой да стане и да даде отпор на тази демагогия. Никой не дава отпор, всички говорят на други теми. Канех се вече да стана и да дам фактическа справка, когато взе думата тази... с една дума, Галя. Много спокойно и делово. „Аз, казва, съм безпартийна, но се учудвам защо при обсъждането на такива важни въпроси като продоволственото снабдяване другарите намесват разни шофьори, разни продукти и бележки. Защо си позволяват, казва, глупави нападки срещу наши ръководни другари.“ За обезличаването, за уравниловката говори, не съвсем на място впрочем, но добре говори. Каза, че от когото се искало много, на него трябва и да се даде повече. И че след като на Ковзюков му е гласувано доверието да кара колата на Иван Вадимович, на него трябва... и тъй нататък. След събранието си тръгвам пеша и случайно я настигам. Разприказвахме се – разбира се, нито дума за инцидента – така, изобщо за епохата, в която живеем, колко интересно е да се работи. Изпратих я, но не чак до в къщи, че да ле си помисли кой знае какво. После пак така, още два-три

пъти, случайно... Нали знаете, аз в учреждениято изобщо не поглеждам никого. Имам си принцип: където си вадиш хляба, не бива... Виждам обаче все пак, че момичето ми се навира... Ами че и аз не съм от камък. Изисках й личното досие... Тия работи аз не ги правя гламешката, че всички да се сетят. Във връзка с грижата за личния състав отметнах в списъка на сътрудниците четиринадесет имена и наредих да ми донесат досиетата им да ги прегледам. Между впрочем и нейното досие. Гледам, по анкетните данни всичко е наред, години работила в детски дом, после в транспорта, при нас е инструктор-плановик... После, веднъж жена ми замина на гости в провинцията и ние се срещнахме. Води се за омъжена, но не живее с мъжа си. Което й е най-хубавото – напълно самостоятелна стая! Вратата излиза в коридора, но до самия вход. Начетена – Цвайг, писмата на Толстая до мъжа й. Коган в оригинал. Абонирана е за Малая съветска енциклопедия. И друго – първокласно бельо, това също играе, да ви кажа, известна роля. Е, и аз не си оставих колата в калта де. Тя ми каза... глупаво е, разбира се... казвам ви го просто за илюстрация... каза ми, че у мен имало много първобитна сила... Само, моля ви, никому нито дума! Пълно мълчание!... А в Камерния театър беше още преди това. Една седмица след събранието... Искаше да идем в Большой, по аз отказвах – вежливо, но твърдо. В Большой и кучетата ще ме познаят. Още един важен момент: страх ме беше да не ми лепне нещо. Все пак – семеен човек. Даже взех мерки... Оказа се чиста глупост. Не може да има даже никакви опасения. Каза ми, че цели четири месеца преди мене нямала абсолютно никого, и аз охотно й вярвам... Което й е най-приятното – никакви претенции. „Съзнавам, казва, дистанцията между нас и нека, казва, завинаги си остане така.“ Единственото – дето я преместих за секретарка на отдела, в общата стая я заболява глава от многото врява... Е, и Ковзюков й откара два-три пъти някои продукти; обещах да й пратя дърва... Нали и тя трябва да има какво да си сложи в печката... „Нищо не ми трябва от теб, казва, освен това, с което сама не мога да се снабдя...“ Все пак такова отношение е приятно... Само едно ви моля, да не ви скимне да изгървете някоя дума пред Ана Николаевна, че дори на шега! Тя не разбира от шеги и всичко го взема навътре. Крайно примитивно подхожда към всякакви въпроси от подобно естество!

Иван Вадимович не го хваща сън

– Колко ли може да е часът, а? Анюта не вярваше, че имаме мишки. Да взема да я събудя сега, че да чуе... Ама не, не си струва, ще се разбърбори и тогава съвсем сигурно няма да заспя... Ама че калпаво ги строят тия блокове! Буквално всичко се чува. Грамофон... Сигурно е у Бондарчукови – изпращат го на ръководеща работа в провинцията... Хм, тая пролет и аз само за една бройка не потеглих за натам. Едва се откачих... Макар че... и в провинцията живеят хора. Щях да идвам в Москва на конгресите. Щях да яздя кон... За мен е хубаво да яздя, ще поотслабна. Пирамов е по-пълен от мене. Пирамов е пуснал истинско шкембе, а аз сега започвам... А пък бях съвсем кльощав... Как скачах в реката от мостчето! Сега не бих могъл. Как ли й беше името на оная река? Серебрянка... Утре трябва да дам отговор на запитването на Серебряков, вече две седмици се търкаля писмото... Серебряков... Има и Серебровски. В „Главзлато“... Странно – Серебровски в „Главзлато“. Ами ако вземем наопаки – Золотов-ски в „Главсребро“... Не е смешно. Дявол знае какви шуротии му идват на човек през нощта. Трябва да заспя!... Петка стене насън. Тъй и не можах да му реша задачата. Излъгах, че нямам време... Май се досети. Но си премълча... Смешно: Петка е още мъничък, а вече ме пази, пази да не ме засегне. На старост ми мирише вече... Почеркът на Петка много прилича на моя. Интересно как ли ще изглежда Петка на моите години... По това време сигурно ще имаме безкласово общество... Брей, дявол да го вземе, съвсем съм го зарязал марксисткия кръжок. Вече четвърто занятие провалям... Трябва да се подготвя, да прочета нещо. Скоро ще има чистка... Не, затова хич не трябва да се мисли. Макар че, защо не, нали човек трябва да се подготви навреме за всичко. Карасевич сигурно ще се изкаже против. Дали да не го преместя в ростовската кантора?... Ще се досети, мръсникът. Специално ще дойде в Москва за моята чистка! Какво отвратително нещо е да чувствуваш, че някъде съвсем близко живее и диша враг! Като трън в тялото. Доста си ги имам. Да можех да взема една година отпуска. Не, малко е. Десет. Даже пет години... Както правят ония на Запад: „Заяви, че ое оттегля от политическия живот...“ Интересно как ли щях да живея, ако не беше станала революцията. Щях да завърша юридическия, щях да стана адвокат. Сигурно щях да си остана в Пенза... Колко странно беше миналата година да се озова на булеварда, където някога се

бяхме целували с Олга. Къде ли е сега... През войната беше медицинска сестра. Хойкаше с офицерите... С мен престана да се здрависва. Сигурно после е забягнала в чужбина. Хубава беше, дяволската... Ако не беше забягнала, сигурно щях да се ожена за нея. Друг нямаше за кой да се омъжи от нашите, само аз отидох нагоре... Яшка Кипарисов сега се държи добре. А доскоро фамилиарничеше на основание на това, че на времето си сме въдили заедно гълъби... Добре, че почнах да разговарям с него съвсем хладно... Пак изтървах зимата, само два пъти съм ходил на кънки... А се бях зарекъл – два пъти седмично!... Колко неизпълнени намерения! Кънки, да не пуша, да прочета „Капиталът“, да скъсам с Галя, да науча английски, да уволня Ковзюков... Да идем с Петка на излет, хайде, това е дреболия..." Да овладее техниката... Да се сдържам, когато Анютка ме ядосва. Как не я е срам така да се държи с мене! Ще взема да умра, че тогава ще види тя дебелия край! Същият този Антон Фридрихович, дето се лепи по нея като муха на мед, няма да рачи и машинописка да я направи... Всички са приятели до време!... Е, и мен си ме бива де... Когато изключиха Янушкевич, не го познах в приемната. Трябва страшно да го е яд на мене! Трябва да го покания някоя вечер на чай. Само че на четири очи, да не тръгнат приказки... Сигурно скоро ще го възстановят... Какво ли мен да ме изключеха?!... Щях да се застрелям. Не, май че нямаше... А къде ще се дявам? Сега навсякъде се иска да знаеш техниката. Какъв ли бих могъл да стана?! Може би консултант... Но по какви въпроси?... Не, няма да ме изключат. Не може да го бъде това. Ами ако рекат да ме изключат! Хората как ги изключват? Мигар са все по-лоши от мене... Казват, че ако се брои до хиляда, можело да заспиш... Едно, две, три, четири, пет, шест, седем... Не, противно е... Дуняшка още не се е прибрала... Живее с някакъв комсомолец, кравата му с крава! Трябва да й кажа да не го води тука. Глупаво: в кухнята ми – комсомолец! Добре де, в трапезарията ли да го сложи!... Дали да не взема да почета някоя книжка?... Не, ще се събуди Анютка, по-лошо ще стане.

1933

КРАЙ

© 1933 Михаил Колцов
© 1978 Венцел Райчев, превод от руски

Михаил Кольцов
, 1933

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:
Михаил Колцов
ФЕЙЛЕТОНИ
Първо издание

Подбор и превод от руски ВЕНЦЕЛ РАЙЧЕВ
Редактор ЛИЛИЯНА ГЕРОВА
Оформление ВЛАДИСЛАВ ПАСКАЛЕВ
Рисунка ИВАН ГАЗДОВ
Художник-редактор ЯСЕН ВАСЕВ
Технически редактор ОЛГА СТОЯНОВА
Коректор МАРГАРИТА МИЛЧЕВА

Дадена за набор на 1.11. 1978 г. Подписана за печат юни 1978 г. Излязла от печат юли 1978 г.

Формат 70×90/32. Печатни коли 8 1/2. Издателски коли 4,96. Тираж 30 125. Цена 0,50 лв.

Код 9535321111 04 – 5554-32-78

ДПК „ДИМИТЪР БЛАГОЕВ“ София, ул. „Ракитин“ 2
ДИ „НАРОДНА КУЛТУРА“ София, ул. „Гаврил Генов“ 4

Библиотека „ПАНОРАМА“ № 83. Серия „ХУМОР“ № 6
83-VI-5
София 1978

Михаил Кольцов
ФЕЛЪЕТОНЫ И ОЧЕРКИ
Государственное издательство художественной литературы
Москва 1961

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4433>]